

244 „Ez a háború szörnyűséges kataklizma“

Beck Ö. Fülöp önéletrajzának utolsó lapjai

Húsz évvel ezelőtt, január utolsó napján halt meg, hetvenkét éves korában Beck Ö. Fülöp, a huszadik századbeli magyar szobrászat egyik legkiemelkedőbb művésze, az éremművészet legjelentekesebb mestere, a „Nyugat” híres Mikes-plakettjének az alkotója. A fasiszták elől bujkálva, az ostromlott Budán, a régi németvölgyi temetővel szemközti fekvő lakásából, illetve a ház pincéjéből indult el január 31-én arra az útra, amely a halálba vezetett. Önéletrajzának utolsó feljegyzéseiből közülük az alábbi megrendítő vallomást a háború élményéről.

TEGNAP, 26-ÁN tettem, jókora szünet után, újra nagyobb utat a budai városrészekben, és elszörnyedve látam, hogy az összes boltok, üzletek feltörve, némelyik találattól roncsoltan, de mindben katonák. Az üzletekben hálóhelyeket, konyhát, a nagyobbakban istállót rendeztek be, a berendezést feltűzeltek, a pultokon a lovak szegényes abrakja, melynek szegénységéről élénken beszélnek a szétrágott deszkák. A házszorok alatt — különösen keskeny utcákon — és a védetebb oldalakon végig német harcokcsik, tankok, tréncokcsik állnak. Az ezekhez tartozó legénység ellepte a házakat. Behatoltak biz azok a lakásokba, melyek népe az óvóhelyeken tölti napjait. A vá-

ros képe elrémítő. Az egész hatalmas városrészben, melyet bejártam, egyetlen nyitott, még üzemben levő boltot találtam, valószínűleg azért, hogy fel ne törjék, ki ne foszszák. Vásároltam is benne egy csomag kávépótlékot. Egyéb semmi, de semmi nem volt a régi, gazdag Meinel-fiókban. Az egész város ellátása kimerülőfélben van, mindenki utolsó morzsáit eszi.

Azoktól, kiket felkerestem, hallottam, hogy a németek átvonták csapataikat Budára. A Horthy-, Ferenc József- és Erzsébet-hidat már annak előtte, a Lánchidat pedig néhány nap előtt felrobbantották, 21-edike óta is lementem több ízben a város alsó részeibe (a Vérmező tájára, Margit körútra) és rohamos pusztulás újabb legszörnyűbb látványa fogadott mindenütt. Sok házat egy hét óta is a felismerhetetlenségig szétrongcsolva találtam. A házak tövében, szorosan alájuk bújva, trénszekerek, autók, harcokcsik, de csak autójavitó műhelyekben volt élet. A utcákon mindenfelé törött és elhagyott szekerek, néhol találatlaltal szétrombolt legvédő-ágyúk láthatók. És különösen sok elhullott ló teteme. Csoda volna, ha az eltakarítatlan ló-

Budapestre vonatkozó újságcikkek				Osztalványozás
Szerző:		Cím:		Tárgy
		"Ez a háború szörnyűséges kataklizma"		9.439
Forrás:		Idő		Hely
Magyar Nemzet		1945. február 2.		"1945"
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)	Személy
				Helyszám

dögök járványokat nem okoznának. Olyanokat is láttam, melyeknek húsát nagyjából lenyiszálták. Ha az istállóknak lefoglalt boltokban szomorú, rágicsáló gebéket megpillantja valaki, valóban kileli a hideg arra a gondolatra, hogy a húsából táplálkozzék. De az óvóhelyeken, ahová belátogattam, se nyertem megnyugtató képet. Jártam egy Margit körúti, a főváros birtokát képező nagy bérház pincéjében, ahol kétszáz embernél több kuporog majd öt hete, egymás hegyén-hátán. Fekvőhely alig egynegyedrészének jut. És víz, mosdás nincs. Valóban csak az erős hideg óv meg bennünket járványok pusztításától.

MA, JANUÁR 23-ÁN, mikor a feljegyzéseket írom, kikerekedett ötödik hete Buda ostromának. Itt körülöttünk éjjel-nappal pattognak, dörögnek, robbannak a lövések. Házunk tetőzetét néhány nap előtt csúnyán megrongálta két nagyobb bomba, melyet valószínűleg a szembeni temetőben rejtőző német ágyúknak szántak, de amelyek öt-tíz méternyire tőlünk ötméteres átmérőjű tölcseért vágtak, és harminc-negyvenkilos fagyott, kemény földtörmelékét vetettek tetőnkre. Két napja a padlásunkon dolgozunk, hogy megvédjük magunkat a plafon-átázástól. Amellett hetek óta lefoglal az ablakokba szögelt, a légnomástól föltépett deszkák visszaszögelése, a széttépett deklék és papírok összecsiszirlése.

Ez a háború olyan szörnyűséges kataklizma, mely végigpusztít földünk mind az öt világrészén, és nemcsak méretre haladja meg mindazt, ami gonoszát eddig ember kitervelt és elkövetett, hanem esztelenségében is példátlan az emberiség történetében. Ma még javában dörögnek az ágyúk, tetőpontján áll a bős pusztítás, nem tudhatjuk még, nem fokozódnak-e még tovább a légiháború borzalmai, és micsoda vérengzések szakadnak még az emberiségre. De már megérthetjük az eddigiek kétségbeejtő oktalanságát, ha meggondoljuk, hogy az elpazarolt, szinte ellenőrizhetetlen méretű emberi energiával, milliós milliárdokra menő pénzösszegekkel minő, az egész emberiséget megváltó tetteket lehetett volna létrehozni. A Szaharát és a Góbi-sivatagot csatornákkal lakhatóvá tenni, a kultúrát a szélső polinéziai szigetekre elvinni. A föld minden kínlódó, szegény ördögét könnyítésekkel lehetett volna boldoggá tenni! Ehelyett, a kereszténység örök szegyenére, elvakult dühöngésben az ember a legagyafurtabb szerszámokat eszeli ki, hogy egymás gazdag és büszke városait földig rombolja. Elpusztítva sok százezer ártatlan, békésen élő polgárt, és a sok milliónyi erőteljes férfi-katonán kívül a nagy értékű rakománnyal telt hajók ezreit a tengerbe süllyesztve. Nem is szólva a zsidóságnak szisztematikus tömeggyilkolással kiirtott vagy tönkretett millióiról.